

Krystian Markiewicz

doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego Uniwersytetu Śląskiego, sędzia Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach

Przyjęcie do rozpoznania skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego

I. Uwagi ogólne

W literaturze wskazuje się powszechnie na stale zwiększającą się liczbę spraw rozpatrywanych w drodze alternatywnych sposobów ich rozstrzygnięcia. Podkreśla się przy tym rosnącą rolę sądownictwa polubownego¹. Nie zmienia to oczywiście faktu, że liczba spraw w sądach państwowych wciąż rośnie przy poprawiającej się sprawności postępowania². W

¹ Por. *F. Zedler*, Zapis na sąd polubowny [w:] *Umowy w obrocie gospodarczym*, Kraków 2006, s. 383; *M. Jurewicz*, Funkcjonowanie sądów polubownych w izbach gospodarczych [w:] *Arbitraż i mediacja. Praktyczne aspekty stosowania przepisów*, Rzeszów 2007, s. 151; *L. Błaszczak*, Alternatywne formy rozwiązywania sporów – analiza zjawiska na tle prawa polskiego [w:] *Czterdziestolecie Kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego w Zakopanem*, Kraków 2006, s. 331 i n.; *tenże*, Sąd polubowny a sąd powszechny – określenie wzajemnych relacji w świetle przepisów Kodeksu postępowania cywilnego [w:] *Arbitraż i mediacja jako instrumenty wspierania przedsiębiorczości*, *Facultas Iuridica Universitatis Ressorvien-sis*, Rzeszów 2006, s. 15; *A. Górski*, Postępowanie zabezpieczające przed sądem polubownym w świetle nowelizacji KPC z 28.7.2005 r., *MoP* 2006, Nr 18, s. 971; *B. Wysocka*, Uznawanie i wykonywanie zagranicznych orzeczeń arbitrażowych w Polsce, Warszawa 1988, s. 5 i n.; *J. Jakubowski*, Rozwój międzynarodowego arbitrażu handlowego w ramach RWPG, *PiP* 1973, z. 2, s. 19 i n.; *R. Morek*, Mediacja i arbitraż (art. 183¹–183¹⁵, 1154–1217 KPC). Komentarz, Warszawa 2006, s. 103 i n.; *A. Wach*, Alternatywne formy rozwiązywania sporów sportowych, Warszawa 2005, s. 147 i n.; *T. Szurski*, Arbitraż – skuteczny sposób likwidowania sporów, *MoP* 1998, Nr 12, s. 486; *P. Schlosser*, *Das Recht der internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit*, Tübingen 1989, s. 755 i n.; *G. Lörcher, H. Lörcher*, *Das schiedsverfahren – national/international – nach neuem Recht*, München–Berlin, s. 3 i n.; *R. Münzberg*, *Die Schranken der Parteivereinbarungen in der privaten internationalen Schiedsgerichtsbarkeit*, Berlin 1990, s. 19; *B. Handorn*, *Das Sonderkollisionsrecht der deutschen internationalen Schiedsgerichtsbarkeit*, Tübingen 2005, s. 4; zob. także *J. Schumann*, *Schiedsgerichte unter staatlicher Kontrolle. Das englische Recht und das UNCITRAL-Modellgesetz*, Frankfurt a.M. 2001.

² *A. Kąkolecki*, Nowelizacja KPC w zakresie sądownictwa polubownego (arbitrażowego), *R. Pr.* 2005, Nr 5, s. 97–98, oraz *tenże*, Sądy powoli nadrabiają zaległości, „*Rzeczpospolita*” z 3–4.9.2005 r. Zob. też dane statystyczne: www.ms.gov.pl/statystyki.

pewnym sensie odpowiedzią na bolączki tradycyjnego sposobu rozstrzygania sporów była nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, która wprowadziła regulację o sądzie polubownym (arbitrażowym) w osobnej, piątej Części kodeksu³. Zawarte tam rozwiązanie wzorowane było na ustawie modelowej UNCITRAL o międzynarodowym arbitrażu handlowym z 1985 r.⁴ Zmiana ta ma umożliwić zainteresowanym stronom szerokie korzystanie z sądownictwa polubownego i tym samym większe niż do tej pory odciążenie sądów państwowych od rozstrzygania sporów gospodarczych⁵. Warto zauważyć, że już w okresie międzywojennym wskazywano, że ustawodawca daje prymat alternatywnym sposobom rozwiązywania sporów, czego dowodem były nie tylko rozwiązania legislacyjne, ale także liczne wypowiedzi przedstawicieli doktryny oraz istniejące w owym czasie sądy polubowne⁶.

Niniejszy artykuł dotyczy niektórych zagadnień skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Dotyczy więc sfery, w której dochodzi do styku między sądownictwem polubownym a państwowym. Skarga jest bowiem **nadzwyczajnym środkiem nadzoru judykacyjnego sądu powszechnego nad działalnością sądu polubownego**⁷. Wydaje

3 Ustawa z 28.7.2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 178, poz. 1478).

4 Tekst przyjęty 21.6.1985 r. przez Komisję Międzynarodowego Prawa Handlowego ONZ, tłum. PPHZ 1992, Nr 16 (dalej jako: ustawa modelowa z 1985 r.). Patrz także *L. Kos-Rabcewicz Zubkowski*, Adaptacja w Kanadzie ustawy wzorcowej UNCITRAL o międzynarodowym arbitrażu handlowym, PPHZ 1990, Nr 15, s. 90 i n.; zob. też rozważania nad dostosowaniem polskiego prawa do tej ustawy *T. Ereciński*, Podstawy skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (uwagi *de lege ferenda*) [w:] *Polskie prawo prywatne w dobie przemian*. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Jerzemu Młynarczykowi, Gdańsk 2005, s. 41 i n. Również zob. *H. Sonnauer*, Die Kontrolle der Schiedsgerichte durch die staatlichen Gerichte, Köln–Berlin–Bonn–München 1992, s. 25 i n.

5 *T. Ereciński* [w:] *J. Ciszewski, T. Ereciński*, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część czwarta. Przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego. Część piąta. Sąd polubowny (arbitrażowy), t. 5, Warszawa 2007, s. 348; *J. Rajski*, Nowe wyzwania wobec sądów arbitrażowych, PPH 2001, Nr 2, s. 1 i n. Na temat zmian wprowadzonych nowelizacją zob. m.in. *K. Weitz* [w:] *J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz*, Postępowanie cywilne, Warszawa 2007, s. 509–510; *A. Kąkolecki*, Nowelizacja..., s. 97 i n.; *K. Falkiewicz, R.L. Kwaśnicki*, Arbitraż i mediacja w świetle najnowszej nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, PPH 2005, Nr 11, s. 32 i n.

6 Por. *J. Koredczuk*, Sędziowie polubowni według Kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r., AUWr No 2887, Prawo CCXCVIII, Wrocław 2006, s. 295 i n.; *tenże*, Zapis na sąd polubowny według Kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r. [w:] *Postępowanie polubowne w dziejach*. Materiały IX Konferencji Historyków Państwa i Prawa, Przemysł 7–10.7.2005 r., Wrocław 2006, s. 109; *B. Feller*, Kodeks postępowania cywilnego z orzecznictwem Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych, Kraków b.r.w., s. 526; *I. Kapłan*, Sąd polubowny, Wileński Przegląd Prawniczy 1932, rok III, s. 33 i n.; *A. Kroński*, Kodeks sądów polubownych, Warszawa 1933, s. 5 i n.

7 *T. Ereciński* [w:] *J. Ciszewski, T. Ereciński*, Kodeks..., s. 443; *S. Dalka*, Sądownictwo polubowne w PRL,

się, że postępowanie to nadal wszczynane jest stosunkowo rzadko⁸, choć wobec wzrastającej roli sądownictwa polubownego może okazać się środkiem częściej wykorzystywanym. Pamiętać przy tym należy, że strony nie mogą umownie wyłączyć prawa do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego⁹. Moje rozważania skoncentrują się, można powiedzieć, na pierwszym momencie tej styczności, a mianowicie przyjęciu przez sąd do rozpoznania skargi. Regulacja odnosząca się do tych zagadnień zawarta jest głównie w Tytule VII Części V KPC zatytułowanym: „Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego”. Wskazano tam m.in. na kwestie **warunków formalnych skargi** (art. 1207 KPC) i **terminu** do jej złożenia (art. 1208 KPC). Zwróć też uwagę na problem **sądu właściwego** do rozpoznania skargi (art. 1158 KPC zawarty wśród przepisów ogólnych Części V). Tak więc rozważania te skupiają się nad zagadnieniami, na które powinien zwrócić uwagę przewodniczący wydziału przy dekretacji sprawy¹⁰.

Oczywiście doczekały się one w literaturze pewnych opracowań i celem artykułu nie jest ich powtarzanie, a raczej zwrócenie uwagi na pewne nieścisłości czy próbę polemiki z nimi. Zgodzić się bowiem trzeba z twierdzeniem, że często wypowiediane poglądy cechują się dużym stopniem ogólności¹¹. Niezależnie od tego ostatnie nowelizacje KPC każą na nowo zastanowić się nad poruszonymi już zagadnieniami.

Nim przystąpię do omówienia wyżej wskazanych kwestii, konieczne jest choćby ogólne przedstawienie charakteru prawnego skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Otóż w literaturze powszechnie się przyjmuje, że ma ona szczególny charakter – łącząc cechy nadzwyczajnego środka odwoławczego (skargi o wznowienie postępowania) z powództwem zmierzającym do ukształtowania zmiany stanu prawnego wywołanego wyrokiem arbitrażowym. Skarga o uchylenie ma bowiem zmienić sytuację uregulowaną orzeczeniem sądu polubownego i zmierza do uchylenia ostatecznego (prawo-

Warszawa 1987, s. 138; *K. Potrzebowski, W. Żywicki*, Sądownictwo polubowne. Komentarz dla potrzeb praktyki, Warszawa 1961, s. 90; *W. Miszewski*, Proces cywilny w zarysie. Część pierwsza, Warszawa–Łódź 1946, s. 259; *S. Dalka*, Glosa do wyroku SN z dnia 3.6.1987 r., I CR 120/87, Pal. 1990, Nr 2–3, s. 80; post. SN z 31.5.2000 r., I CKN 182/00, niepubl.

8 Zob. *T. Ereciński*, Uchylenie przez sąd państwowy orzeczenia wydanego w międzynarodowym arbitrażu handlowym PRL [w:] *Proces i prawo. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Jerzego Jodłowskiego*, Ossolineum 1989, s. 96.

9 *T. Ereciński* [w:] *J. Ciszewski, T. Ereciński*, Kodeks..., s. 442.

10 *W. Berutowicz*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 1984, s. 313; *H. Pietrzykowski*, Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych, Warszawa 2005, s. 223; *J. Policzkiwicz, W. Siedlecki, E. Wengerek*, Czynności sądowe w sprawach cywilnych. Wzory i komentarz, Warszawa 1959, s. 343.

11 Por. *Ł. Błaszczak*, Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego, Pr. Sp. 2005, Nr 2, s. 28.

mocnego) wyroku tego sądu¹². Zgoda panuje też co do tego, że ma ona charakter kasatoryjny¹³. Jak wskazał SN, a co zostało przyjęte przez doktrynę, postępowanie o uchylenie wyroku sądu polubownego jest w myśl przepisów KPC postępowaniem *sui generis* zbliżonym do postępowania kasacyjnego¹⁴. Nie wydaje się konieczne przeciwstawienie sobie tych dwóch skutków – kasatoryjnego i konstytucyjnego¹⁵ – jeżeli zważy się, że we współczesnej doktrynie dominuje stanowisko o hybrydalnym charakterze postępowania arbitrażowego¹⁶. Jakkolwiek wyrok sądu polubownego nie pochodzi od organu wymiaru sprawiedliwości, to jednak nie unieściewia to funkcji jurysdykcyjnej arbitrażu.

Jednocześnie podkreśla się, że „skarga nie zmierza do rozstrzygnięcia o materialnym prawie podmiotowym, a cel jej ma charakter raczej procesowy (...)”. Jest ona zaliczana do środków zaskarżenia¹⁷. W konsekwencji za słuszne należy przyjąć twierdzenie, że „skarga nie jest powództwem, przepisy zaś o postępowaniu z pozwu powinny być sto-

12 Por. W. Siedlecki [w:] W. Siedlecki, Z. Świeboda, Postępowanie cywilne. Zarys wykładu, Warszawa 2000, s. 430; B. Dobrzański [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 1, pod red. Z. Resicha, W. Siedleckiego, Warszawa 1975, s. 1036; T. Ereciński [w:] J. Ciszewski, T. Ereciński, Kodeks..., s. 443; T. Ereciński, Uchylenie..., s. 91; *tenże*, Arbitraż a sądownictwo państwowe, PUG 1994, Nr 2, s. 7; S. Dalka, Sądownictwo..., s. 138–139; Ł. Błaszczak, Skarga..., s. 28–29; Ł. Błaszczak, M. Ludwik, Sądownictwo polubowne (arbitraż), Warszawa 2007, s. 266; K. Potrzebowski, W. Żywicki, Sąd polubowny (art. 695–715 KPC), Katowice 1965, s. 63; K. Potrzebowski, W. Żywicki, Sądownictwo..., s. 90; W. Miszewski, *op. cit.*, s. 259; M. Sawczuk, Wznowienie postępowania cywilnego, Warszawa 1970, s. 54; J.J. Litauer, Komentarz do procedury cywilnej, Warszawa 1933, uw. 5 do art. 442.

13 Por. T. Ereciński [w:] J. Ciszewski, T. Ereciński, Kodeks..., s. 443–444; B. Dobrzański, *op. cit.*, s. 1036 i orz. SN z 6.1.1961 r., 2 Cr 532/59, PiP 1962, z. 2, s. 346 oraz z 12.12.1967 r., I CR 445/67, OSNCP 1968, Nr 8–9, poz. 149.

14 Orz. z 6.5.1936 r., C. I 1914/35, Zb. Orz. 1937, poz. 56; K. Potrzebowski, W. Żywicki, Sądownictwo..., s. 91; Ś. Kruszelnicki, Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem, cz. I, Poznań 1938, s. 646.

15 Warto zauważyć, że jeżeli wyrok sądu polubownego należałoby uznać za nieistniejący (*sententia non existens*) i od takiego złożona by została skarga, trudno przyjmować, by wywoływała ona skutek konstytucyjny. Orzeczenie sądu potwierdzałoby jedynie, że orzeczenie sądu arbitrażowego nie ma mocy prawnej – zob. na temat nieistnienia orzeczenia przy braku podpisu Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *op. cit.*, s. 188, a także K. Markiewicz, Podpis w pozwie (artykuł złożony do druku, PS 2008, Nr 4).

16 H. Prütting, Schiedsgerichtsbarkeit und Verfassungsrecht [w:] Grenzüberstreitungen. Festschrift für Peter Schlosser zum 70. Geburtstag, red. B. Bachmann i in., Tübingen 2005, s. 707; K.D. Karameus, La fonction juridictionnelle de l'arbitrage dans la jurisprudence hellénique récente [w:] Proces i prawo. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Jerzego Jodłowskiego, Ossolineum 1989, s. 339.

17 Por. W. Siedlecki (red.) [w:] System prawa procesowego cywilnego. Zaskarżanie orzeczeń sądowych, t. 3, Ossolineum 1986, s. 27; Z. Świeboda, Skarga jako środek zaskarżenia w postępowaniu o zamówienia publiczne, PS 2002, Nr 4, s. 65; post. SN z 31.5.2000 r., I CKN 182/00, niepubl.

sowane w taki sposób, aby godziły się z istotą skargi”¹⁸. Warto przywołać w tym miejscu stwierdzenie Z. Świebody, że w naszym ustawodawstwie coraz częściej przewiduje się właśnie „skargę” jako środek zaskarżenia¹⁹. Jakkolwiek w doktrynie istnieją wątpliwości co do kwalifikowania pewnych środków jako odwoławczych, to można wskazać dla porządku, że obecnie do nadzwyczajnych środków zaskarżenia zalicza się: wspomnianą już skargę o wznowienie, skargę kasacyjną, skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia²⁰.

II. Warunki formalne skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego

Z uwagi na to, że w artykule prezentowane jest stanowisko doktryny i judykatury z okresu obowiązywania KPC z 1932 r.²¹ (dalej jako: d.KPC) oraz KPC z 1964 r., zarówno sprzed nowelizacji z 28.7.2005 r. (dalej jako: KPC z 2005 r.), jak i w wersji obecnie obowiązującej (KPC), pomocne jest przypomnienie, jak kształtowały się przepisy w ciągu tego czasu. Tak więc zgodnie z art. 505 d.KPC postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego odbywało się według przepisów o postępowaniu z pozwu. Kodeks postępowania cywilnego z 1964 r. początkowo stanowił, że postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego odbywa się według przepisów o postępowaniu w pierwszej instancji (art. 715 KPC z 2005 r.). Na skutek nowelizacji nastąpiła istotna zmiana. Aktualnie mowa jest, że do skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przepisy **art. 187 stosuje się odpowiednio** (art. 1207 § 1 KPC). Dalej w paragrafie 2 czytamy, że postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego odbywa się **według przepisów Księgi I Części I**, jeśli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Jak więc można zauważyć, odwołanie do pozwu ma miejsce bądź wprost (d.KPC

¹⁸ Por. K. Potrzebowski, W. Żywicki, Sądownictwo..., s. 100.

¹⁹ Por. Z. Świeboda, *op. cit.*, s. 65, wymienia skargę na czynności komornika, skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego, skargę na orzeczenie referendarza sądowego, skargę na wyrok zespołu arbitrów w postępowaniu o zamówienia publiczne.

²⁰ Zob. T. Ereciński [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Część druga. Postępowanie zabezpieczające, t. 2, Warszawa 2007, s. 189; J. Gudowski [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, Kodeks..., s. 303; H. Pietrzykowski, *op. cit.*, s. 388; A. Góra-Błaszczkowska, Apelacja. Zażalenie. Wznowienie postępowania. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Komentarz, Warszawa 2006, s. 217 i n.

²¹ Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z 1.12.1932 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 112, poz. 934).

i obecnie obowiązujący KPC), bądź pośrednio przez wskazanie, że całe postępowanie toczy się wg przepisów **o postępowaniu w pierwszej instancji** (KPC z 2005 r.). Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przepis art. 505 d.KPC odnosi się do postępowania **na skutek skargi prawidłowo wniesionej**²², czyli do etapu już po skutecznym wniesieniu, a nie wcześniejszym. W tym samym orzeczeniu SN wskazał, że „akcja zmierzająca do uchylecia wyroku sądu polubownego zaczyna się wniesieniem skargi, a nie pozwu. Tu nie chodzi o rozszczenie, jak w pozwie, **tu chodzi o uchylenie wyroku**, stwierdzającego stan prawny między stronami, a **skarga jest podaniem tej przyczyny**, wobec której wyrok nie może się ostać”²³. W. Miszewski wyrażał pogląd podobny do stanowiska SN i podkreślał konieczność podania w skardze podstaw jej wniesienia²⁴. Także M. Waligórski wskazywał, że skarga powinna czynić zadość wymogom pisma przygotowawczego (art. 137 i n. d.KPC) i wymogom pozwu (art. 206 d.KPC). Dodawał, że skarga powinna również przytaczać dokładnie przyczyny, dla jakich powód domaga się uchylecia wyroku, te przyczyny bowiem mają charakter wiążący sąd, który nie może wyroku uchylić z innych przyczyn, choćby nawet stwierdził ich istnienie²⁵. W czasie obowiązywania d.KPC wręcz utożsamiano skargę z podaniem przyczyn uchylecia wyroku²⁶, a nie z samym pozwem²⁷.

Po wejściu w życie KPC w zasadzie panowała zgoda co do tego, że skarga musi odpowiadać warunkom formalnym pozwu, choć brak było wyraźnego odesłania w tym zakresie. W literaturze wymieniano przy tym dodatkowe warunki: że powinna ona określać zapis na sąd polubowny, zawierać wskazanie sądu polubownego i jego rozstrzygnięcie, a także precyzować podstawy skargi i ich uzasadnienie. Uzasadnione powinno być też zachowanie terminu²⁸. Część autorów wskazywała dodatkowo na konieczność złożenia wniosku o uchylenie wyroku w całości lub w części²⁹.

22 OSN C II 17/37.

23 *Ibidem* oraz Ś. Kruszelnicki, *op. cit.*, s. 649–650.

24 Por. W. Miszewski, *op. cit.*, s. 262.

25 Por. M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu*, Warszawa 1947, s. 714–715.

26 OSN C II 17/37 i K. Potrzebowski, W. Żywicki, *Sądownictwo...*, s. 100.

27 Choć wskazywano także, że skarga ma wszelkie cechy pozwu – L. Peiper, *Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego (część pierwsza)*, t. II, Kraków 1934, s. 1018.

28 Por. S. Dalka, *Sądownictwo...*, s. 150; *tenże*, *Kontrola sądu państwowego nad sądami polubownymi działającymi w PRL* [w:] *Proces i prawo. Księga pamiątkowa ku czci Jerzego Jodłowskiego*, Ossolineum 1989, s. 303–304; B. Dobrzański, *op. cit.*, s. 1037; Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *op. cit.*, s. 271.

29 Por. T. Ereciński [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, *Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego*.

Obecnie, jak była już mowa, KPC – w interesującym nas tu zakresie – każe odpowiednio stosować przepis art. 187 KPC. Ta zmiana regulacji nie wpłynęła na przedstawiane w literaturze wymogi stawiane skardze³⁰. Zagadnieniom tym poświęcił opracowanie *W. Głodowski*. Zwraca on uwagę na znaczenie odesłania w art. 1207 § 1 KPC do art. 187 KPC, a nie do pozwu. Jego zdaniem eliminuje to możliwość stosowania regulacji o „nieklasycznych formach pozwu”³¹. Przeprowadził tam szczegółową analizę, przyporządkowując m.in. wskazane wyżej wymogi skargi do poszczególnych przepisów art. 126 i 187 KPC. Trafnie do wymogu określonego jako: „dokładne podanie żądania skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 187 § 1 KPC) oraz osnowa wniosku lub oświadczenia (art. 126 § 1 pkt 3 KPC)” zalicza oznaczenie wyroku sądu polubownego, którego uchylenia żąda, oraz określenie zakresu żądania uchylenia wyroku³². Może bardziej precyzyjnie należałoby wskazać, że nie chodzi tu tyle o wyrok, co o żądanie jego uchylenia z zaznaczeniem granic.

Wątpliwości autora co do kwalifikowania określenia „przyczyn żądania” czy inaczej „podstaw skargi” o uchylenie wyroku należy rozwiać i odczytywać jako analogię do art. 187 § 1 pkt 2 KPC. Pogląd taki wyraził już wcześniej SN. W powoływanym wyżej orzeczeniu pisał, że „art. 503 d.KPC stanowi o przyczynach uchylenia wyroku sądu polubownego, z których każda z osobna uzasadnia uchylenie wyroku, podobnie jak w myśl art. 1206 § 1 pkt 2 przytoczone okoliczności faktyczne uzasadniają żądanie pozwu (...)”³³. Na rolę tego elementu zwrócił uwagę *Ł. Błaszczak*, który pisze, że ingerencja sądu (powszechnego) w stosunku do rozstrzygnięć arbitrażowych nastąpi w sytuacji powołania się przez stronę na podstawy wymienione w przepisie art. 1206 KPC³⁴. Należy uznać, że brak wskazania podstawy zawartej w art. 1206 KPC oznaczać będzie, iż skarga dotknięta jest brakiem formalnym. Tak będzie niezależnie od tego, że podstawy z

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze, t. 2, Warszawa 2002, s. 413; tak samo *W. Siedlecki* [w:] *W. Siedlecki, Z. Świeboda, Postępowanie...*, s. 431; *A. Monkiewicz*, Problematyka skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, R. Pr. 2001, Nr 6, s. 56.

30 Por. *T. Ereciński* [w:] *J. Ciszewski, T. Ereciński, Kodeks...*, s. 448.

31 *W. Głodowski*, Wymogi formalne skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego [w:] *Arbitraż i mediacja. Praktyczne aspekty stosowania przepisów*, Rzeszów 2007, s. 114, wymienia np. formy pozwów w sprawach gospodarczych (art. 479¹² KPC), w sprawach pracy (art. 466 KPC), wnoszonych na formularzach (art. 187¹ KPC) czy na nośniku elektronicznym (art. 187² KPC).

32 *W. Głodowski*, *op. cit.*, s. 118.

33 OSN C II 17/37.

34 *Ł. Błaszczak*, Nadzór sądu powszechnego nad działalnością sądu polubownego, cz. II, Pr. Sp. 2006, Nr 4, s. 36.

art. 1206 § 2 KPC sąd uwzględni z urzędu. Bowiern aby sąd przystąpił do rozpoznania merytorycznego skargi, ta najpierw musi spełniać wymogi formalne. Oczywiście fakt, że podstawy wskazane w art. 1206 § 2 KPC brane są pod rozwagę z urzędu, nie wyłącza możliwości powołania się na nie przez strony postępowania³⁵. Podkreślić należy rolę tego elementu pisma procesowego i przedstawionego w nim żądania. Dopiero łącznie z samym żądaniem (art. 187 § 1 pkt 1 KPC) dają możliwość określenia granic skargi, których sąd co do zasady przekroczyć nie może.

Z powyższych rozważań da się wyprowadzić wniosek, że forma skargi jest bardziej zbliżona do przewidzianej dla środków zaskarżenia niż dla pozwu. Odwołanie się do tych pierwszych skutkowałoby tym, że nie trzeba by tu przeprowadzać zabiegów związanych z przystosowaniem w drodze analogii art. 187 KPC na potrzeby środka, którym zwalcza się inne orzeczenie, skoro ustawodawca zawarł w kodeksie modelową formę środka zaskarżenia w art. 368 KPC, czy też co do skargi kasacyjnej w art. 398⁴ KPC. Rzecz jasna, że mając na uwadze charakter prawny skargi oraz warunki formalne każdego pisma procesowego (art. 126 KPC), moglibyśmy dojść do wskazania tych samych wymogów. Tak, jak to zostało zresztą przedstawione; w literaturze podaje się te same warunki, mimo zmian regulacji. Należy dojść do wniosku, że ustawodawca, odsyłając do art. 187 KPC, zrobił krok do przodu, a mianowicie od zwykłego pisma procesowego (art. 126 KPC) doszedł do odpowiedniego stosowania art. 187 KPC³⁶. Tym samym z jednej strony podkreślił charakter prawny skargi jako mającej cechy powództwa, a z drugiej przez **odpowiednie** stosowanie art. 187 KPC dał możliwość modyfikacji formy pozwu³⁷. Wydaje się, że dla określenia samej formy nie jest tak istotne, czy skarga jest „bardziej” środkiem odwoławczym, czy pozwem o ukształtowanie. Przy niejednorodnym charakterze można było ewentualnie przepis ten ukształtować podobnie jak w przypadku art. 409 KPC. Zgodnie z nim skarga o wznowienie powinna czynić zadość warunkom pozwu oraz zawierać oznaczenie zaskarżonego orzeczenia, podstawę wznowienia i jej uzasadnienie, okoliczności stwierdzające zachowanie terminu do wniesienia skargi oraz wnioski o uchylenie lub zmianę zaskarżonego orzeczenia³⁸. Ma to niebagatelne znaczenie choćby z tego względu, że pozwala na wyeliminowanie wątpliwości

35 T. Ereciński [w:] J. Ciszewski, T. Ereciński, Kodeks..., s. 447.

36 Wydaje się, że na kształt art. 1207 § 1 KPC miały także wpływ względy historyczne. Jak wyżej wskazałem, ustawodawca odsyłał w d.KPC właśnie do postępowania z **pozwu**. Można więc mówić o pewnej ciągłości w tym zakresie

37 Zob. W. Siedlecki [w:] W. Siedlecki, Z. Świeboda, Postępowanie..., s. 430; B. Dobrzański, *op. cit.*, s. 1036; wyr. SN z 13.12.1999 r., III CKN 478/98, OSNC 2000, Nr 6, poz. 118.

38 Podobne rozwiązanie przyjęto w art. 196 ustawy z 29.1.2004 – Prawo o zamówieniach publicznych (t. jedn.: Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.) odnośnie do skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej.

związanych z odpowiednim stosowaniem art. 187 KPC, który jest formą odpowiednią do przedstawienia żądania rozstrzygnięcia merytorycznego, a nie środkiem, którym zwalcza się inne orzeczenie. Tym samym, jak to zwykle jest przy analogii, mogą w praktyce powstawać znaczne rozbieżności co do wymagań formalnych stawianych w poszczególnych sądach skargom o uchylenie wyroku sądu polubownego³⁹.

Jeżeli wnoszący skargę braków formalnych nie uzupełnił, **podlega ona odrzuceniu** (art. 370 w zw. z art. 1207 § 2 KPC).

III. Termin wniesienia skargi

Na przełomie lat także zapisy dotyczące terminu, w którym strona może złożyć skargę, ulegały zmianom. Ostatnia nowelizacja ujedyniła i wydłużyła termin do jej wniesienia⁴⁰. Jak stanowi art. 1208 § 1 KPC, skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego wnosi się w terminie **3 miesięcy** od dnia doręczenia wyroku lub, jeżeli strona wniosła o uzupełnienie, sprostowanie bądź wykładnię wyroku – w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia przez sąd polubowny orzeczenia rozstrzygającego o tym wniosku. Można wspomnieć, że trzymiesięczny termin przewiduje ustawa modelowa z 1985 r. (art. 34 ust. 3) i także w tym zakresie doszło do zbliżenia obu regulacji. Zwrócić należy uwagę, że obecnie cytowany przepis rozstrzyga o terminie do wniesienia skargi, gdy strona wystąpiła z wnioskiem o rektyfikację wyroku⁴¹.

Paragraf 2 art. 1208 KPC stanowi, że jeżeli skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego oparto na podstawie określonej w art. 1206 § 1 pkt 5 lub 6 KPC, termin do wniesienia skargi liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o tej podstawie. Strona nie może jednak żądać uchylenia wyroku sądu polubownego **po upływie 5 lat** od dnia doręczenia jej wyroku sądu polubownego.

39 Dodatkowym potwierdzeniem tych obaw jest choćby bogate „już” orzecznictwo na tle art. 368 KPC i niedawno wprowadzonego art. 370¹ KPC oraz art. 398⁴ KPC, które przecież **wprost** wskazują na stawiane tym środkom odwoławczym wymogi. Zwraca jednocześnie uwagę skąpe orzecznictwo co do wymogów formalnych skargi.

40 Z jednej strony spotkało się to z krytyką – zob. A. Kąkolecki, Nowelizacja..., s. 106, który zwraca uwagę na rozbieżność choćby z terminem do wniesienia apelacji i wyraża obawy z uwagi na niespełnianie postulatu szybkości rozstrzygnięcia jako charakterystycznego dla sądownictwa polubownego, podobnie A. Krawczyk, Problematyka skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego w świetle prawa międzynarodowego i prawa krajowego [w:] Arbitraż i mediacja jako instrumenty wspierania przedsiębiorczości. Facultas Iuridica Universitatis Ressorviensis, Rzeszów 2006, s. 113–114, inni autorzy wyrażali aprobatę, podkreślając, że wniesienie skargi nie wstrzymuje wykonania wyroku sądu polubownego – tak. K. Falkiewicz, R.L. Kwaśnicki, *op. cit.*, s. 35–36; R. Morek, *op. cit.*, s. 273.

41 Na ten temat A. Zielony, Postępowanie rektyfikacyjne i remisyjne dotyczące wyroku sądu polubownego, PS 2007, Nr 3, s. 43–45.

W literaturze w zasadzie zgodnie przyjmuje się, że termin trzymiesięczny jest terminem procesowym wprowadzonym przez ustawę. Nie może być on więc skracany czy przedłużany. Podlega jednak przywróceniu (art. 168 i n. KPC)⁴². Pogląd ten należy uznać za słuszny. Odmiennego zdania jest *K. Piasecki*, który uważa, że termin trzymiesięczny ma charakter terminu prekluzyjnego i nie podlega przywróceniu⁴³.

Inny charakter ma termin pięcioletni (art. 1208 § 2 KPC). Jest on terminem prekluzyjnym⁴⁴. Podobnie jak to się ma w przypadku skargi o wznowienie postępowania (art. 408 KPC)⁴⁵, wyznacza on granice dopuszczalności skargi. Tak dzieje się wówczas, gdy jej podstawą jest zarzut, że wyrok uzyskano za pomocą przestępstwa, albo podstawą wydania wyroku był dokument podrobiony lub przerobiony albo w tej samej sprawie między tymi samymi stronami zapadł prawomocny wyrok sądu (art. 1206 § 1 pkt 5 i 6 KPC). Tak więc po upływie 5 lat od dnia doręczenia stronie wyroku sądu polubownego traci ona bezpowrotnie prawo wniesienia skargi. Nie mają bowiem do tego terminu zastosowania przepisy o przywróceniu terminu⁴⁶.

Niezachowanie przez skarżącego terminu do wniesienia skargi skutkuje jej odrzuceniem (art. 370 w zw. z art. 1207 § 2 KPC)⁴⁷. Postanowienie sąd wydaje bądź przed wyznaczeniem rozprawy na posiedzeniu niejawnym, bądź na rozprawie, gdy dopiero później okaże się, że termin do wniesienia tej skargi nie został zachowany⁴⁸.

42 Por. *T. Ereciński* [w:] *J. Ciszewski, T. Ereciński*, Kodeks..., s. 449; *W. Siedlecki* [w:] *W. Siedlecki, Z. Świeboda*, Postępowanie..., s. 431; *R. Morek*, *op. cit.*, s. 272; *K. Chyła*, Komentarz do ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 178, poz. 1478), niepubl., uw. do art. 1208; *Ł. Błaszczak, M. Ludwik*, *op. cit.*, s. 271; *B. Dobrzański*, *op. cit.*, s. 1039; *J. Policzkiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek*, *op. cit.*, s. 343; *A. Zieliński* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, pod red. *A. Zielińskiego*, Warszawa 2006, s. 1453; *K. Potrzebowski, W. Żywicki*, Sądownictwo..., s. 88–89; *S. Dalka* [w:] *K. Piasecki*, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, Warszawa 2002, s. 846.

43 *K. Piasecki* [w:] *K. Piasecki*, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. III, wyd. 4, Warszawa 2007, s. 327.

44 *T. Ereciński* [w:] *J. Ciszewski, T. Ereciński*, *Kodeks...*, s. 449; *K. Chyła*, *op. cit.*, uw. do art. 1208; *Ł. Błaszczak, M. Ludwik*, *op. cit.*, s. 271.

45 *M. Jędrzejewska* [w:] *T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska*, *Kodeks...*, Warszawa 2007, s. 292; *W. Siedlecki* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, pod red. *Z. Resicha, W. Siedleckiego*, Warszawa 1975, s. 673; post. SN z 14.4.1999 r., II UKN 178/99, OSNAPiUS 2000, Nr 15, poz. 599.

46 Por. *A. Krawczyk*, *op. cit.*, s. 113, jak się wydaje, dopuszcza możliwość przywrócenia obu terminów określonych w art. 1208 KPC.

47 Na gruncie d.KPC oraz KPC sprzed nowelizacji jako podstawy prawne wskazywano w drodze analogii art. 410 oraz 372 KPC; tak *K. Potrzebowski, W. Żywicki*, *Sąd...*, s. 67; *S. Dalka*, *Sądownictwo...*, s. 149.

48 Por. *J. Policzkiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek*, *op. cit.*, s. 343; *S. Dalka* [w:] *K. Piasecki*, *Kodeks...*, s.

IV. Sąd właściwy do rozpoznania skargi

Wśród przepisów ogólnych części poświęconej sądownictwu arbitrażowemu znajduje się regulacja dotycząca właściwości sądu państwowego w sprawach tam regulowanych. Dotyczy ona więc także sądu, który ma rozstrzygać co do skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Przepis art. 1158 § 1 KPC stanowi, że ilekroć w części niniejszej mowa jest o sądzie, rozumie się przez to **sąd, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny**⁴⁹.

Sądem tym może być zarówno sąd rejonowy, jak i sąd okręgowy zgodnie z przepisami o **właściwości rzeczowej**⁵⁰. Z brzmienia przepisu da się wyciągnąć wnioski, że w zakresie dotyczącym **właściwości miejscowej** chodzi tu nie tylko o sąd wyznaczony przez przepisy o właściwości ogólnej, ale także przemiennej czy wyłącznej. Pogląd taki był prezentowany zarówno na gruncie d.KPC, jak i przed nowelizacją z 2005 r.⁵¹ Można przypomnieć, że art. 696 § 1 KPC z 2005 r. rozróżniał „sąd” od „sądu rejonowego” i stanowił, że gdy mowa była o sądzie, należało rozumieć przez to sąd, który byłby właściwy do rozpoznawania sporu, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny; ilekroć zaś była mowa o sądzie rejonowym, to oznaczało to sąd rejonowy właściwości ogólnej. Obecnie takiego rozróżnienia nie ma i brak jest podstaw do przyjęcia, że „sąd” w rozumieniu art. 1158 KPC wyznaczać mogą tylko przepisy art. 27–30 KPC⁵². Trafnie się przyjmuje, że mimo braku odrębnej regulacji⁵³ nadal w sprawach należących do właściwości sądów gospodarczych sądem właściwym jest odpowiedni sąd gospodarczy⁵⁴.

W literaturze sporne jest, czy strony mogą umownie ustalić właściwość sądu państwowego w związku z postępowaniem przed sądem polubownym. Wydaje się, że w ostatnim czasie przewagę zyskało stanowisko wykluczające taką możliwość⁵⁵. Ma to

846.

⁴⁹ Sformułowanie takie było już przedmiotem krytyki z uwagi na brak dokładności przepisu przez W. Miszewskiego, *op. cit.*, s. 264.

⁵⁰ Por. T. Ereciński [w:] J. Ciszewski, T. Ereciński, *Kodeks...*, s. 363.

⁵¹ Zob. m.in. K. Potrzebowski, W. Żywicki, *Sądownictwo...*, s. 59.

⁵² O takiej tylko właściwości wspomina A. Zieliński, *op. cit.*, s. 1363.

⁵³ Taka regulacja występowała w art. 696 § 2 KPC sprzed nowelizacji z 2005 r.

⁵⁴ T. Ereciński [w:] J. Ciszewski, T. Ereciński, *Kodeks...*, s. 363; R. Morek, *op. cit.*, s. 119–120.

⁵⁵ T. Ereciński [w:] J. Ciszewski, T. Ereciński, *Kodeks...*, s. 363–364; B. Dobrzański, *op. cit.*, s. 1005; S.

swoje znaczenie w związku ze znowelizowanym art. 202 KPC⁵⁶. Otóż w chwili obecnej powód może wnieść pozew do każdego sądu, który mógłby się stać właściwy w przypadku zawarcia umowy prorogacyjnej, a sąd nie bada z urzędu tej niewłaściwości również przed doręczeniem pozwu. Skoro jednak umowa taka w interesującym nas przypadku jest niedopuszczalna, to strona wnosząca skargę powinna skierować ją do sądu zgodnie z przepisami ustawy o właściwości rzeczowej i miejscowej (właściwość ustawowa). W konsekwencji należy na gruncie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przyjąć odmienną wykładnię art. 202 zd. 1 i 2 KPC, niż w przypadku pozwu. Wydaje się, że jeżeli skarżący nie wnosi skargi do sądu według przepisów o właściwości ogólnej, powinien przytoczyć okoliczności faktyczne uzasadniające właściwość przemienną sądu. Tym samym co do skargi zachowałaby aktualność uchwała SN, w której podkreślono, że właściwość przemienna sądu, do którego pozew został wniesiony, powinna wynikać z okoliczności wskazanych w pozwie (art. 187 § 1 pkt 2 KPC)⁵⁷. W takiej sytuacji w przypadku braku uzasadnienia w skardze właściwości sądu należałoby ją przekazać do sądu ogólnie właściwego (art. 27–30 KPC).

V. Wniesienie skargi do sądu niewłaściwego

Z omawianą kwestią związane jest zagadnienie **skutków skierowania skargi do sądu niewłaściwego**. Na początku należy przypomnieć, że zgodnie z art. 1207 § 2 KPC postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego odbywa się według przepisów Księgi I Części I, jeśli przepisy poniższe nie stanowią inaczej. Oznacza to, że przepis ten obejmuje postępowanie przed sądem pierwszej instancji, postępowanie apelacyjne, postępowanie ze skargi kasacyjnej, postępowanie w przedmiocie wznowienia postępowania oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia⁵⁸. Zachodzi więc różnica z regulacją zawartą w d.KPC, gdzie wskazywano, że postępowanie to odbywa się według przepisów o postępowaniu z pozwu (art. 505). Podobnie tylko do postępowania w pierwszej instancji odsyłał KPC sprzed noweli z 2005 r. (art. 715). Obecnie brak jest bezpośredniego czy pośredniego nakazu stosowania przepisów **tylko o**

Dalka [w:] *K. Piasecki, Kodeks...*, s. 794; *A. Zieliński, op. cit.*, s. 1363–1364. Wydaje się, że *W. Głodowski, op. cit.*, s. 121, dopuszcza możliwość zawarcia umowy prorogacyjnej. Zob. także dwugłos *Z. Fenichela i M. Allershandy*, Właściwość sądu państwowego w związku z postępowaniem przed sądem polubownym, PPC 1934, Nr 4, s. 110–113.

⁵⁶ Ustawa z 16.11.2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 235, poz. 1699).

⁵⁷ Uchw. SN z 9.6.2005 r., III CZP 28/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 61.

⁵⁸ Por. *K. Piasecki, op. cit.*, s. 325.

postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Oznacza to tyle, że ustawodawca, zmieniając regulację w tym zakresie, odstąpił od wcześniejszej koncepcji. Każę to, moim zdaniem, zastanowić się, czy w istocie art. 200 KPC ma zastosowanie do skargi, jak wcześniej zgodnie przyjmowano. Przed odpowiedzią na pytanie raz jeszcze należy odwołać się do charakteru prawnego skargi jako środka odwoławczego. Oczywiście pamiętać należy, że ma też ona cechy powództwa zmierzającego do ukształtowania. Uważam jednak, że „skarga” na gruncie prawa postępowania cywilnego wyraża się w środku prawnym, który przede wszystkim jest skierowany przeciw orzeczeniu sądu arbitrażowego. Dopiero na skutek uwzględnienia tego środka dochodzi do kształtowania stanu prawnego i w tym znaczeniu zbliża ten środek prawny do powództwa o ukształtowanie. Zresztą podobnie jest choćby w przypadku skargi kasacyjnej. Na skutek jej uwzględnienia przez Sąd Najwyższy i uchylecia wyroku rozstrzygającego merytorycznie sprawę też można by się doszukiwać tego, że powraca się do sytuacji sprzed wydania wyroku. Mimo oczywistych różnic między tymi dwiema skargami w obu przypadkach mamy do czynienia z nadzwyczajnymi środkami odwoławczymi.

Mając więc na uwadze zarówno **odejście ustawodawcy od odesłania do przepisów postępowania przed sądem pierwszej instancji, jak i charakter prawny skargi**, należy zadać pytanie, czy sąd, do którego skarga została złożona, a który nie jest właściwy do jej rozpoznania⁵⁹, powinien postępować ze skargą jak z pozwem czy też jak ze środkiem odwoławczym. Jest to bowiem istotne choćby dla ustalenia zachowania terminu do wniesienia skargi. W orzecznictwie poglądy w tym zakresie ewoluowały. W okresie międzywojennym przyjmowano, że wniesienie skargi przed sąd niewłaściwy pozbawione jest znaczenia i że dla zachowania terminu istotny jest moment jej wpłynięcia do sądu właściwego⁶⁰. Na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego z 1964 r. judykatura i doktryna prezentowały odmienny pogląd. W jednym z orzeczeń SN stwierdził, że termin jednego miesiąca do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 713 § 1 KPC) jest zachowany także wówczas, gdy w tym terminie skarga zostanie wniesiona do innego sądu niż ten, który byłby właściwy do rozpoznania sporu, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny (art. 696 § 1 KPC). W uzasadnieniu można przeczytać, że **nie sposób skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego kwalifikować jako środka odwoławczego**. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego i postępowanie wywołane wniesieniem tej skargi ma charakter szczególny. Łączy w sobie cechy nadzwyczajnego środka odwoławczego i swoiście rozumianego samodzielne powództwa zmierzającego do ukształtowania prawa lub stosunku prawnego⁶¹. W tym

⁵⁹ Mam tu też na myśli sąd, którego właściwości nie uzasadniono w sposób umożliwiający jej przyjęcie przez sąd.

⁶⁰ OSN C II 17/37, OSN-C 2371/34 – *Ś. Kruszelnicki, op. cit.*, s. 649–650.

⁶¹ Wyr. SN z 13.12.1999 r., III CKN 478/98, OSNC 2000, Nr 6, poz. 118.

miejscu, odwołując się do wcześniejszych rozważań, należy uznać, że teza, iż omawianej skargi nie można traktować jako środka odwoławczego, jest za daleko idąca. Jak bowiem powszechnie się przyjmuje, a co też widnieje w przywołanym orzeczeniu, jest ona łączona z nadzwyczajnymi środkami odwoławczymi. Zresztą w literaturze zauważono, że termin do wniesienia skargi jest zbliżony do terminu do wniesienia środków odwoławczych⁶². Wydaje się, że większa część autorów prezentowała pogląd zbliżony z tezą SN. Wypowiedzi te były jednak czynione, kiedy art. 715 KPC z 2005 r. nakazywał stosowanie przepisów o postępowaniu w pierwszej instancji. Przedstawiciele doktryny odwoływali się więc do art. 200 KPC⁶³. Nawet jednak na gruncie wcześniejszej regulacji nie przekonywało uzasadnienie kwestionujące pogląd o skardze jako środku odwoławczym. Inny argument powoływano w literaturze. Nie bez racji odwoływano się do względów praktycznych, a związanych z trudnością w ustaleniu sądu miejscowo i rzeczowo właściwego do rozpoznania skargi⁶⁴. Wskazywano, że przy wnoszeniu zwykłych środków odwoławczych ustalenie sądu właściwego nie nastręcza żadnych trudności, a w dodatku strony są pouczone przez sąd o trybie zaskarżenia orzeczenia⁶⁵. Z drugiej strony warto zwrócić uwagę, że przy innych skargach, których także nie można kwalifikować jako zwykłych środków odwoławczych – skarga kasacyjna, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – przyjmuje się, jako datę wniesienia skargi, dzień, w którym została złożona we właściwym sądzie⁶⁶. Tak więc na gruncie obecnie obowiązujących przepisów wydaje się, że racje wyżej wskazane mogłyby przemawiać za przyjęciem stanowiska, które prezentowane było pierwotnie przez SN. Pogląd taki prezentuje A. Zieliński, który za oczywiście niesłuszne uznał stanowisko SN wyrażone w

62 K. Potrzebowski, W. Żywicki, *Sądownictwo...*, s. 89.

63 K. Potrzebowski, W. Żywicki, *Sąd...*, s. 67; Ł. Błaszczak, *Skarga ...*, s. 29; A. Monkiewicz, *op. cit.*, s. 56; wydaje się, że S. Dalka, bo choć w uwagach tego autora zawartych S. Dalka [w:] K. Piasecki, *Kodeks...*, s. 846; *tenże*, *Znaczenie sądów polubownych dla wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych, Problemy Egzekucji* 2001, Nr 19, s. 30, uzależnia zachowanie terminu od wpłynięcia skargi do sądu właściwego, to w innych jego opracowaniach, szczególnie w monografii: *Sądownictwo...*, s. 149; *tenże*, *Kontrola...*, s. 303, prezentuje pogląd zgodny z ostatnim orzeczeniem SN z 13.12.1999 r. Już na gruncie aktualnie obowiązujących przepisów stanowisko takie prezentuje A. Krawczyk, *op. cit.*, s. 113.

64 K. Potrzebowski, W. Żywicki, *Sądownictwo...*, s. 90.

65 *Ibidem*.

66 J. Gudowski [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, *Kodeks...*, s. 332; T. Ereciński [w:] T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, *Kodeks...*, s. 230; orz. SN z 14.2.1936 r., C III 1296/35, *Zb. Orz.* 1937, poz. 296; post. SN z 24.1.1997 r., II UZ 20/96, OSNAPiUS 1997, Nr 18, poz. 359.

wyroku z 13.12.1999 r.⁶⁷ Niewątpliwie ustawodawca kwestii tej nie przesądził. Ogólne odesłanie w art. 1207 § 2 KPC mogłoby dostarczać argumentów dla wsparcia różnych poglądów. Konieczne wydaje się zwrócenie uwagi, czy są racje przemawiające za przyznaniem stronom korzyści, które płyną dla nich ze stosowania art. 200 KPC. Jak można mniemać, strony, które dokonały zapisu na sąd polubowny, powinny mieć świadomość prawną na poziomie zapewniającym prawidłowe określenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Nie bez znaczenia jest też stosunkowo długi termin do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Pozwała on w sposób oczywisty na poczynienie takich ustaleń. Wreszcie wzgląd na podobne traktowanie podmiotów wnoszących środki odwoławcze mógłby tę szalę przechylić na stronę poglądu, zgodnie z którym decydująca jest chwila wniesienia skargi do sądu właściwego.

De lege lata trudno jednak przyjmować dopuszczalność stosowania wszystkich rygorów związanych z wnoszeniem środków odwoławczych. Mam tu na myśli stosowanie art. 370¹ KPC. Konieczne by tu było wyraźne odesłanie. Nie można przy tym nie dostrzec, że ustawodawca łagodniej potraktował wnoszącego skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego w związku z nienależytym opłaceniem. Nie zaliczył jej bowiem do środków odwoławczych lub zaskarżenia w art. 130² § 3 KPC, co wyklucza odrzucenie skargi wnoszonej przez fachowego pełnomocnika bez wzywania do uiszczenia opłaty.

Nie ma wątpliwości, że przyjęcie koncepcji ogólnego odesłania, jak to uczyniono w art. 1207 KPC, zawsze będzie wywoływało wątpliwości interpretacyjne. Oceniać to należy krytycznie, gdyż regulacja ta nie zagwarantowała w pełni realizacji jednej z podstawowych funkcji łączących się z formalizmem postępowania, jaką jest funkcja stabilizacyjna⁶⁸. Dzięki niej podmioty postępowania powinny mieć pewność co do skuteczności dokonania czynności. W niniejszym przypadku trudno o takiej pewności mówić. Wydaje się, że mimo rozbudowania przepisów o postępowaniu arbitrażowym jest to najbardziej skromna regulacja dotycząca kwalifikowanego pisma procesowego i postępowania wywołanego jego wniesieniem. Stąd też istotna rola judykatury i doktryny w poszukiwaniu i wskazywaniu rozwiązań.

ABSTRACT

The article relates to an applying to a court for annulling an arbitral award (art. 1205–1211 KPC). A statement of claim should be brought to a common court of law. The author considers the issues of formal requirements of a statement of claim, time limit for

67 A. Zieliński, *op. cit.*, s. 1453–1454.

68 S. Cieślak, Formalizm procesowy – środek czy cel postępowania cywilnego? [w:] Czterdziestolecie Kodeksu Postępowania Cywilnego. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego w Zakopanem (7–9 października 2005 r.), Kraków 2006, s. 199.

bringing an action and finally of an appropriate court for hearing a case.